

MODERNISMEN — DET ER MIG!

Noter og kommentarer til Jens Jørgen Thorsens
bedstsællert om dele af moderne dansk maleri.

Peter Laugesen

Jens Jørgen Thorsen:
Modernismen i dansk malerkunst,
Fogtdals forlag 1986

Thorsen begynder sin — "uforpligtende" — indledning helt i den situationistiske ånd, som skrev han et nyt *Kommunistisk Manifest* :

En funklende stråle af gyldent håb er strømmet gennem menneskenes historie siden de store amerikanske og franske revolutioner i 1770'erne og 1780'erne. Det er den strøm jeg kalder Modernismen. Det er et håb der baserer sig på et nyt verdensbillede. Ideen om at menneskene selv ka bestemme over deres situation. Og forbedre verden uden indblanding udefra og ovenfra af konger, kejsere, paver og Guds pegefingre.

Dermed er perspektivet lagt tilbage i det 19. århundrede, for det er ikke konger, kejsere, paver og Gud — undtagen i stærk muteret tilstand — der er de største trusler mod det "gyldne håb" i dag. Thorsen vælger da også Burckhardt som sit kunsthistoriske forbillede, fordi han tog "fænomener som politik, økonomi med i belysningen af kunsten", og desuden bygger han, siger han da, på Winckelmann, der "skabte idegrundlaget for klassicismen i kunsten ved fyrige, sensuelle beskrivelser af den klassiske oldtids kunst før han gik hen og blev myrdet af en italiensk trækkerdreng i Trieste 1768". Det skulle være nok, men det får lige en parentes til: "(han var nemlig bøsse i fritiden og i øvrigt kæreste med den danske billedhugger Wiedewelt)".

Desværre holder Thorsen overhodet ikke, hvad forordet lover. Der er ikke ret meget politik og økonomi eller i det hele taget "fænomener uden for kunstens egne snævre rammer" i hans bog. Derimod er der masse af, som han osse proklamerer, "min egen oplevelse, begejstring og poesi. Altså det subjektive".

Der er mange i kunstverdenen, der synes det er en skidegod bog. Især dem, der er blevet fremhævet i den uden at være døde — og de fortjener det som regel. I en del tilfælde er de aldrig før blevet placeret i sammenhængen på en måde, der svarer bare nogenlunde til, hvad de har gjort og står for.

Men det svækker argumentationen meget, at Thorsen selv og nærmeste vennekreds med deres *Bauhaus Situationiste* og *CORITUS* tildeles så stor og betydningsfuld en plads, som tilfældet er, i en bog der udtrykkeligt vil være en HISTORIE BASERET PÅ MALERIET, mens en del egentlige, eller mere egentlige, eller bare simpelthen *bedre* malere (eksempelvis Edward Matwijkiw, William Skotte Olsen, men der er mange flere) behandles som outsiders, fordi Jens Jørgen Thorsen noget foragteligt opfatter dem som "mainstream", hvilket i sammenhængen vil sige "ikke eksperimenterende" og "uavantgardistiske".

Det er rigtigt, at de er outsiders — i *medierne* som TV og Ekstra-bladet — men de er det ikke i en sammenhæng som "modernismen i dansk malerkunst".

Heller ikke behandlingen af nyere eksperimenter — efter *COBRA*, der dominerer første bind og *EKS-skolen/Fluxus* der dominerer andet — er helt rimelig. Mere eller mindre tilfældigt valgte nyere grupper som den KAP-dominerede *SYNTESE* og den cobra-tribede flok neofluxister omkring det århusianske galleri *SOL-KORSET* kastes ind til sidst sammen med "graffitti", mens den "psykedeliske bølge" præsenteres som stort set identisk med demalerne i den forlængst udåndede gruppe *Passepartout*, hvilket er helt i orden, når det drejer sig om Peter Severin, men ellers helt ude hinsides hampen.

Hele undergrundsmaleriet og — især — tegneriet i slutningen af 60'erne og første halvdel af 70'erne forbigås. Det er ganske vidst osse stadig temmelig godt skjult for offentligheden, eftersom det absolut ikke kom fra akademierne, hverken de gamle aristokratiske eller de nye, hvor alle kan blive kunstnere og kunsten bliver derefter — og museerne aldrig ville røre ved det. Måske kan man få gulsot af det. Men Thorsen kunne — med sine underjordiske forbindelser — have gravet det frem og vist det.

Undtagelsen er Christiania, der selvfølgelig præsenteres som et

produkt af Thorsens egen *CORITUS* med dens muntre kollektive klatmaleri, hvilket jo simpelthen er et historisk falsum. Ikke mindst fordi Thorsen godtnok selvfølgelig fremhæver situationisterne, men kun den halvdel af dem, der havde ham selv og Nash i centrum — ikke de øvrige, de "rigidte dogmatiske etc." fransk-italienske, som jo trods alt var dem, der eksploderede i '68 i Nanterre og hvis *teoretiske ideer* påvirkede de autonome oprørsbevægelser i USA og Italien og alle mulige andre steder, til og foreløbig med BZ'erne. Teori er ikke Thorsens livret.

Det er hverken historien om modernismen i dansk maleri eller om samfundsudviklingen som maleriet har vist den. Det er en enkelt mands private syn på en meget spændende tid i både maleriet og i Danmark. Som sådan er den skæv nok, historien, men den kunne have været højere.

Og den lidt smarte skrivesstil medfører kortslutninger som f.eks. "selvmordsgrafikeren Wols". Wols begik jo ikke selvmord. Han døde af sult og følgesygdomme efter år som tysk flygtning interneret i franske lejre. Han fik aldrig det visum til USA, der reddede så mange andre eksperimenterende kunstnere. Hans karriere som fotograf gik i vasken. Og hans arbejde med maleri og grafik tilhører den *negative* strømning i modernismen, som Thorsen iflg. sin indledningsvis udbasunerede halleluja-optimisme selvfølgelig ikke kan gøre meget ud af. Selv om f.eks. Jorn jo afgjort ikke kan karakteriseres som "kulturoptimist". Ole Sarvig skrev en gang, vistnok i *Krisens Billedbog*, at den amerikanske maler Jackson Pollock "døde i en af sine egne paranoiske farveklatter". Han omkom ved et biluheld. Thorsens bemærkning om Wols er måske ikke helt så grov, men den trækker der henad.

Det bedste i bogen er, at det skæve syn alligevel får fokuseret på *nogle* hidtil oversete højdepunkter. Det værste er, at den sammenhæng, der skulle være bogens styrke, falder fuldstændig fra hinanden i andet bind, fordi den centrale påstand om Thorsens egen hovedrolle i maleriets udvikling er så forkert.

Han er jo ikke maler. Han er kunsthistoriker og professionel gadedreng i kunstmiljøet. Derfor har det angrebne borgerskab da osse taget bogen til sit store, kyniske og kommercielle samlerhjerter og indkøbt hele første oplag på rekordtid til 586 kr. stykket.

Det sætter et af bogens erklærede temaer på spidsen. for hvordan skal den store frigørende bevægelse egentlig fortsætte, efter Aagaard Andersen og Jorn? Om de to, og om Heerup, skriver Thorsen bedre og mere oplysende end nogen anden til dato har gjort. Men det er hylende åndssvagt at se ham selv og hans plankeværkssjaskere som

en fortsættelse af Jorns banebrydende maleriske og politisk-filosofiske indsats.

Der kom vel heller ikke nogen populært tilgængelig masseproduktion af kunstnerisk designede brugsting ud af alle Aagaards eksperimenter?

Og Gadegaard fik aldrig lov til at male en by, ikke engang Herning!

Sådan går det altid. Hvorfor? Det er en af de ting, Thorsen mærkeligt nok ikke skriver så meget om. Kunstens voldsomt voksende kommercialisering, et grundtræk i modernismen, og de kræfter og personer der står bag den.

Kunsten er endnu aldrig for alvor trådt ud i det sociale rum. Mindst af alt da i forbindelse med *CORITUS*, hvis påståede kollektivitet aldrig har haft flere ansigter end de to, Nash og Thorsen, der i lange perioder har kunnet ses på forsiden af frokostaviserne. Der står ikke noget folk bag dem. Ingen.

Men Thorsen er selvfølgelig intelligent og hurtig. Han kan, når han gider, i få ord give essensen af tingene. De enkelte ting og kunstnere, som hans store, varme og selvglade hjerte banker mest for.

Sammenhæng, derimod, det kan ikke finde ud af. Hvem kan osse det?

Bogen ender trist. Efter store årtier er Danmark igen blevet et åndeligt u-land, en trøstesløs bureaukratisk udørk, en ravnekrog, et hul i jorden, en fodnote. Nede i hullet står Thorsen og svinger med revolutionens fakkell. Han drømmer om et malende folk. Men folk gider ikke male. Folket eksisterer ikke. Thorsen vil måske godt, men han kan ikke.

Det er faktisk en pissegod bog. Jeg blev skidesur på den, men der står meget i den.

En del af Thorsens kildemateriale er genudsendt i løbet af de senere år, og det er han ikke uden skyld i. Det gælder tidsskrifterne *KLINGEN* (i udvalg), *LINIEN* (det hele), *COBRA* (alle numre) og to af Bjerke Petersens bøger: *Symboler i abstrakt kunst* og *Vita nova*. Osse Jorns bøger fås i handelen.

Der mangler kun Bjerkes tidsskrift *konkretion* og selvfølgelig først og fremmest *HELHESTEN*, som hurtigst muligt bør udgives i facsimile og masseoplag til en hund stykket måske. I hvert fald billigere end Thorsens populære værk, der måske først og fremmest har givet os en danmarkshistorisk kongerække i nyere billedkunst: Franciska Clausen, Vilhelm Bjerke Petersen. Wilhelm Freddie, Henry

Heerup, Asger Jorn, Richard Mortensen, Thomas Wilfred, Aagaard Andersen, Arthur Køpcke, Eric Andersen, Sven Dalsgaard, Poul Gernes, Per Kirkeby, Sven Hauptmann.

"Den periode, Modernisme handler om, er den mest fantastiske, storslåede og morsomme periode i menneskenes historie", som der står i forordet.

Fordi på den tid levede Jens Jørgen Thorsen og hurra for det.